

VERSLAG VAN DE VIERDAAGSE PADDESTOELENKURSUS 6 - 10
OKTOBER 1965, GEORGANISEERD DOOR DE FLORAKOMMISSIE
VAN DE NEDERLANDSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Toen op woensdagavond 6 oktober Dr. E. Kits van Waveren als plaatsvervangend voorzitter van de Florakommissie de cursus, ook "werkprogramma" genoemd, opende, waren in het bovenzaaltje van "Het Wapen van Eindhoven" een 25-tal leden van de Nederlandse Mycologische Vereniging verzameld. Het waren wel vogels van zeer verschillende pluimage. De beroepen van de deelnemers varieerden van arts tot douane-ambtenaar en van Delfts ingenieur tot zakenman en de leeftijden, vermoeden we, van 25 - 60 jaar. Er waren er, die nog maar pas begonnen waren een microscoop te hanteren en anderen, die daarin al een jarenlange ervaring hadden. Sommigen zagen elkaar hier voor het eerst, anderen kenden elkaar enigszins van excursies, terwijl er ook waren, die elkaar als goede vrienden bij de voornaam noemden. In het buitenland (o. a. Zwitserland) bestaan zulke kursussen al lang, maar in Nederland was dit het eerste experiment en de Florakommissie beschouwde het terecht enigszins als een waagstuk, voor een zo heterogene groep een cursus te organiseren. Zoals in Coolia was aangekondigd, was het programma "vooral" bedoeld voor hen, die zelf reeds enige ervaring hebben opgedaan met het determineren van fungi met behulp van een microscoop en zich hierin verder willen bekwamen", terwijl een beknopte cursus over moderne werkwijzen en technieken in de systematische mycologie in het programma zou worden opgenomen.

De Florakommissie, met actieve medewerking van de afdeling Mycologie van het Rijksherbarium en vooral ook van de Paddestoelenwerkgroep van de K.N.N.V. te Eindhoven, had het prozaische zaaltje omgetoverd in een indrukwekkend praktikumlokaal, waarin ieder zich spoedig overzichtelijk had geïnstalleerd. Een droogapparaat van mammoetformaat en een literatuurtafel, waarop een groot aantal belangrijke boeken, meest eigendom van de vereniging, ontbraken niet.

Als eerste inleider behandelde Drs. J. van Brummelen die avond de bouw en het gebruik van het microscoop. De werking van dit ingenieuze apparaat is niet zo eenvoudig, er bleek heel wat optika aan te pas te komen. Na een uiteenzetting van de principes en de bouw van microscoop en verlichtingssystemen behandelde de heer van Brummelen nog een der meest voorkomende toepassingen in de

mycologie: het meten van de sporen, hyphen, cystiden, enz.

Een groot deel van het gezelschap begaf zich daarna naar hotel "Quatre Bras" te Best, waar gelogeerd werd, terwijl ook enkele deelnemers een gastvrij onderdak vonden bij de Eindhovenaars.

Donderdagochtend was de eerste exkursie en wel naar het Veldersbos bij Boxtel. Dit is een laaggelegen gemengd bos met veel houtsoorten, zowel naald- als loofhout en vol paden en greppels. Ondanks de droogte viel het aantal soorten en individuen mee en tal van interessante vondsten werden gedaan.

's Middags werd dit materiaal in het "laboratorium" nader bekeken en werden allerlei vondsten nader gedetermineerd. Een lijst van de belangrijkste vondsten zal elders in Coolia worden opgenomen.

's Avonds nam Drs. C. Bas de taak over van Dr. R. A. Maas Geesteranus, die door ziekte verhinderd was en behandelde het verzamelen, tekenen, drogen en bewaren van fungi. Hij legde er de nadruk op, dat vele kenmerken al in het veld genoteerd moeten worden, omdat ze later niet of slecht meer vast te stellen zijn. Verder dat het inpakken en het transport met grote zorg moeten gebeuren. Een beschrijving van het materiaal, die vóór het drogen moet worden gemaakt, dient volgens een vast schema te gebeuren. Ook de meeste chemische reacties moeten vóór het drogen worden gedaan. Bij het beschrijven van kleuren kan een kleurentabel, ook een eenvoudige, goede diensten bewijzen. Een schematische tekening is onmisbaar, een akwarel het beste op het gebied van illustratie. Uitvoerig werden het drogen en het bewaren van paddestoelen behandeld. Verrassend voor velen was de methode van het drogen met silicagel.

Vrijdagochtend waren de kleiputten van de steenfabriek bij Ekkersrijt aan het Wilhelminakanaal het doel van de exkursie. Het bleek een zeer kurieus en paddestoelenrijk terrein te zijn, dat veel opleverde.

's Middags hield eerst de heer van Brummelen het tweede deel van zijn inleiding: het maken van microscopische preparaten van paddestoelen en het kleuren ervan, ook van gedroogd materiaal. Een aantal kleurstoffen en andere stoffen, die voor deze preparaten van belang zijn, was voor de deelnemers beschikbaar. 's Avonds vertelde de heer Bas over het onderzoeken, het determineren en beschrijven van Agaricaceae, waarbij vooral het eerste uitvoerig ter sprake kwam. Ook deze keer volgde een uitvoerige discussie o. a. over het meten van sporen.

Zaterdag gold de exkursie enkele terreinen in de Peel onder leiding van de heer P.B. Jansen. De droogte had hier wel merkbaar invloed gehad, maar toch kwam er nog veel merkwaardigs uit deze terreinen. Vooral een fraaie "*Cudonia*" spec. 1) in het Natuurreservaat de 'Grote Peel' veroorzaakte veel enthousiasme. Pas laat in de middag waren we in Eindhoven terug.

's Avonds was het woord aan Dr. M. A. Donk over "Inleiding tot het determineren van enkele groepen Aphyllophorales Basidiomyceten." Zijn inleiding was niet direkt gericht op praktische instructie, maar bedoelde de achtergronden en problemen van de moderne mycologische systematiek te belichten.

Wie iets van de moderne literatuur op dit gebied wil begrijpen, komt hier telkens mee in aanraking. Hij vergeleek de toestand, waarin het onderzoek van de Basidiomyceten zich nu bevindt, met die, waarin een 150 jaar geleden dat van de hogere planten verkeerde. Bovendien moet voor ons gebied worden gerekend op 2000 soorten Agaricales en zeker 800 Aphyllophorales (alle niet-plaatjes-zwammen onder de Basidiomyceten), samen zo'n 3 x het aantal hogere planten ! Een "Flora" voor deze groep paddestoelen, zoals die van Heukels voor vaatkryptogamen en zaadplanten, is daardoor voorlopig onmogelijk. Spreker werkt zelf aan een "Check-List", een naamlijst van alle geldig beschreven soorten met synoniemen en verwijzingen naar de literatuur hierover. Er zijn aan aantal belangrijke punten voor het maken van systematische groeperingen, bijvoorbeeld de bouw van basidiën en cystiden en bij deze groep ook de opbouw van de trama uit verschillende typen hyphen. Het "anatomisch portret" van paddestoelen uit (tot nu toe) zeer verschillende groepen komt soms verrassend overeen, zodat men die nu tot nieuwe eenheden wil verenigen, bijvoorbeeld *Hydnum repandum* en *Cantharellus*. Velen van ons zal dit verhaal een heel nieuwe kijk op de moderne paddestoelenboeken hebben gegeven.

De cursus werd nu officieel gesloten. Het laboratorium werd met vereende krachten opgeruimd en ingepakt.

Als toegift werd zondagochtend nog een exkursie gehouden op het landgoed "De Wielewaal" ten westen van de stad, een gemengd bos. Hoewel de droogte de paddestoelenvoorraad had gedecimeerd, werden er toch nog heel wat interessante vondsten gedaan, zoals de fraaie *Psathyrella cotonea*.

Aan het slot van dit verslag past een woord van warme dank aan de Florakommissie als organisatrice, aan de medewerkers van

1) Zie artikel van Dr. Maas Geesteranus in dit nummer !

het Rijksherbarium, die zich als docenten en voorbereiders bijzonder veel moeite voor de cursus hebben gegeven en aan de Eindhovense paddestoelenwerkgroep, die zich zo'n voortreffelijke gastvrouw heeft getoond.

Wanneer wij nu proberen, tot een soort algemene konklusie te komen, stuiten we weer op de moeilijkheid van de heterogeniteit van de kursisten. Voor enkele zeer gevorderde deelnemers nauwelijks nodig (en ook niet bedoeld). Enkele anderen, pas begonnen met de microscopische mycologie en nog niet zo vertrouwd met het onvermijdelijke mycologische jargon, hebben wel eens moeite gehad een en ander bij te benen. De grote meerderheid bevond zich, in vele variaties, daar ergens tussen in. Zonder een volledig opinie-onderzoek in te kunnen stellen, hebben wij aan het eind en na afloop van de cursus toch eens hier en daar ons oor te luisteren gelegd. Wij zouden naar aanleiding daarvan de volgende overwegingen willen noteren:

Misschien had de inleiding over bouw en werking van het microscoop beknopter gehouden of vooraf op een stencil toegezonden kunnen worden. Er bestaan hierover bovendien heel wat goede, ook populaire, inleidende boeken. De kleuringen en chemische reacties hadden dan de eerste avond behandeld kunnen worden, waardoor ze op de praktijk-middagen misschien meer tot hun recht hadden kunnen komen. Op deze middagen hadden wellicht nog iets méér praktische demonstraties gehouden kunnen worden. Aangenomen dat voldoende geschikt materiaal beschikbaar was, had alle deelnemers mogelijk de gelegenheid gegeven kunnen worden, zo nodig met hulp van de docenten, preparaten te maken van enkele typen sporen, bepaalde cystidenvormen, verschillende houdhuidstructuren, trama-typen, e.d. en enkele karakteristieke kleuringen uit te voeren. Als men eenmaal met enige hulp en controle zo'n preparaat heeft gemaakt van een typisch objekt, gaat het gemakkelijker ook in minder duidelijke gevallen.

De aangebrachte elektrische leidingen voor de microscoopverlichting hebben goed gefunctioneerd, maar de algemene verlichting van het lokaal was (zoals steeds in dergelijke gelegenheden) nogal pover. Misschien zou hier ook nog iets op te vinden zijn, bijvoorbeeld door een extra tafelerlichting aan te brengen?

Deze losse opmerkingen mogen er een bewijs van zijn, dat de deelnemers over de problemen, die zo'n cursus meebrengt, hebben meegedacht. Als geheel lijkt het ons, dat het experiment van deze eerste cursus geslaagd is en wij hopen, dat het de florakommis-sie mogelijk zal zijn op de thans ingeslagen weg verder te gaan.

F. Tjallingii